

Mândru

DE MARAMUREȘ

Nr. 10 | februarie 2013

Se distribuie împreună cu **Gazeta**

Hust. Un nume cu rezonanță pentru istoria Maramureșului, o perlă a Maramureșului medieval, care a servit, pe rând, drept castel, temniță și bastion de apărare.

Numele cetății (Huszt în maghiară, Hvszt în latină), ar fi un acronim compus din inițialele celorlalte orașe maramureșene ale Coroanei (Câmpulung-Hoszumező, Visc-Visk, Sighet-Szigeth și Teceu-Técső).

HUST, *vechea perlă a coroanei Maramureșului*

Este cea mai importantă cetate a Maramureșului și nord-estului Ungariei. Atestată ca și castru regal în 1351, extinsă mult în secolele XVI și XVII când ajunge să aibă palisadă exterioară și două incinte de zid, tunuri în bastioane etc. Cucerită de mai multe ori prin trădare sau prin înfometarea apărătorilor, dar niciodată prin atac direct, este lovită de un trăznet în 3 iulie 1768. Legenda spune că „blestemul” a căzut asupra ei din cauza că aici a fost întemnițat pe nedrept Sfântul Maramureșului – Iosif Mărturisorul.

Legendele țesute în jurul ei sunt însă numeroase, iar printre cei care au studiat istoria locului se numără Teofil Ivanciuc, care a organizat recent un eveniment legat de fortificațiile medievale ale Maramureșului.

Potrivit datelor adunate de Ivanciuc, cetatea ar fi fost construită în anii 1090-1091 de către regele maghiar Ladislau, mai întâi din lemn, iar ulterior de piatră. Aceasta ar fi fost distrusă de tătari la 1242, și reconstruită în 1271. Unii istorici consideră că Hustul ar fi aparținut Principatului Galicia-Volhynia, din 1281 până în 1321, când a fost preluată iar de maghiari.

1329 - 1350

Documentele păstrate amintesc pentru prima dată orașul Hust în anul 1329, iar cetatea, abia la 1351. Istoricii prudenți atribuie construcția inexpugnabilei cetăți regelui Ludovic I cel Mare, care a ridicat-o prin 1349-1350, în scopul apărării frontului nord-estic al Ungariei, și pentru a adăposti în caz de război, nobilii din comitatele Maramureș, Bereg și Ung.

1500 - 1550

În timpul războiului țărănesc condus de Gheorghe Doja (1514) magnații din regiune se refugiază în cetatea pe care răsculații n-o atacă. La 1530, regele ungar Ioan Zápolya arendează domeniul Hust lui Tomas

Gáspár Kornis care rezistă. Apoi, acesta dă daruri bogate hanului, pentru a scăpa de asediu. În 1599, trupele imperiale conduse de Gyorgyi Basta cuceresc cetatea.

1601 - 1650

În 1605, fostul căpitan al lui Mihai Viteazul - Aga Leka, restituie cetatea habsburgilor, fără a primi însă recompensa sperată. În același an, răsculații conduși de viitorii principii Ștefan Bocskay și Gabriel Bethlen, ocupă și jefuiesc Hustul.

În 1607, ex-principele Ștefan Bocskai lasă prin testament domeniul cetății lui Valentin Drugeth de Homonna, însă Stările Transilvaniei solicită retrocedarea Hustului către principat.

În 1608, principele Gabriel Báthory răscumpără de la Valentin de Homonna Hustul și Cămaradesarea Maramureșului, pentru 30.000 de florini.

În 1611, cancelarul János Imreffy propune răscumpărarea cetății. Acum castelan era Iosif Bornemisza, familiar moștenitorului lui Valentin, Ștefan de Homonna, credincios habsburgilor.

În anul 1612, 71 de orășeni din Teceu, Sighet, Hust, Visc și Câmpulung sunt înobilizați de principele Gabriel Báthory, fiind însă obligați să apere Hustul în caz de război.

La 1615, armata imperială habsburgică ocupă cetatea pe care o cedează apoi principelui transilvan, Gabriel Bethlen.

În 1636, principele Gheorghe Rákóczi I îl atacă la Hust pe comitele maramureșean Ștefan Bethlen, dar acesta rezistă.

1657 - 1700

În 1657, principele Gheorghe Rákóczi II își adăpostește aici familia, în același an cetatea fiind atacată de poloni.

În 1659, cetatea este din nou atacată de tătari, apoi, în 1661-1662, de către turcii lui Ali Pașa, care sunt respinși sub ziduri. În suita lui Ali se afla și cunoscutul cronicar Evlia Celebi, care descrie Hustul astfel: „castelul este situat pe vârful muntelui Hossana, are ziduri groase și puternice, iar turnurile sale ating cerul”.

1701 - 1750

În 1701, ex-principele Mihail Apaffi II vinde împăratului habsburg Leopold I, pentru suma de 175.000 de florini, cetatea Hust, domeniul Bocicoi și minele de sare maramureșene.

În lunile martie-aprilie 1706, Dieta Transilvaniei se ține la Hust. Pe 13 iunie 1707, un număr de 341 nobili semnează în cetate actul de independență al Ardealului și Partiumului, și detronarea habsburgilor.

La 1 septembrie 1717, o ceată de 10.000 de tătari, încearcă să se strecoare noaptea pe sub cetate pentru a intra în Maramureș. Aceștia sunt atacați de garnizoana Hust și de cetele conduse de Moise Codrea și Sigismund Stoica, câțiva tătari fiind uciși și unii robi eliberați

1751 - 1800

Pe 3 iulie 1768, un trăznet provoacă explozia pulberăriei, care distruge cetatea Hust.

În 1777, aceasta este definitiv părăsită și demantelată (pietrele demolate slujind la construirea bisericii romano-catolice din orașul de la poale), tunurile și mașinile de luptă salvate fiind mutate în cetatea Kosice (Slovacia de azi).

În 1788, o puternică furtună cu fulgere și vânturi năprasnice a pus la pământ ceea ce a mai rămas din castel.

Teofil Ivanciuc

Legenda spune că „blestemul” a căzut asupra cetății Hust din cauza că aici a fost întemnițat pe nedrept Sfântul Maramureșului – Iosif Mărturisorul.

Unii istorici consideră că Hustul ar fi aparținut Principatului Galicia-Volhynia, din 1281 până în 1321, când a fost preluată iar de maghiari.

Când spui covoare tradiționale, spui Botiza Victoria Berbecaru. dintre cele mai desăvârșite țesătoare maramureșene a reușit să ducă tehnica străveche peste tot în lume. Și, mai mult, s-o păstreze și s-o transmită în formă nealterată tinerei generații.

Covorul fermecat al Victoriei BERBECARU

Peste patru decenii de artă și tradiție și covoare expuse peste tot în lume. Victoria Berbecaru a devenit un brand al Maramureșului și al comunei Botiza. Deși e născută în județul Bistrița-Năsăud, localitatea Ciceu Mihăilești, Victoria Berbecaru e „botizancă” 100%. Simte tradițiile, energia și spiritul locului.

Aici, în „țara tradițiilor și a covoarelor vopsite”, a devenit o adevărată fiică a satului. Numele ei e astăzi sinonim cu arta țesătoriei și vopsitoriei autentice. În Botiza, țesutul cergilor și cele două „mașini de spălat” a satului-văltori, există de când lumea. La început, oamenii țesau din fire de iarbă, apoi papură, apoi lână.

Victoria Berbecaru s-a născut în 1944 în Ciceu-Mihailești, Bistrița-Năsăud. Trăiește în Botiza, Maramureș. În 1973 a absolvit Facultatea de Psihologie la Iași, însă la un an de la încheierea studiilor s-a întors la Botiza, unde a descoperit tradiția meșteșugarilor artizani. De atunci a lucrat covoare pe care le-a expus în nenumărate galerii. Printre cele mai cunoscute săli de expoziție se numără Muzeul Brukenthal din Sibiu, Muzeul Satului din București, Muzeul de Etnografie din Cluj și Palatul Parlamentului din București.

Deși toate gospodinele din sat țes covoare, ca Victoria Berbecaru nu e niciuna. A expus covoare tradiționale peste tot în lume, de la Paris la Oxford, Hamburg, Berlin, Viena și Strasbourg. Și, mai mult, nu-i învață doar pe tinerii din comună tehnica străbună, ci și pe turiști.

Pensiunea ei a devenit o adevărată „școală de făcut covoare”. Deși, să faci un covor nu e chiar ușor. Înseamnă timp, cam o săptămână bună de muncă, artă și creativitate. Și vopsirea lor se face tot natural, folosind flori și frunze: din ghiocel se obține culoarea galben și crem, din coajă de frasin se obține brun-roșcat, dropșorul și coaja de nuca fac oliv-ul, iar din ghiocel, fixat cu piatră vântată, se obține verde.

Artista a expus și în străinătate: în 1994 la Das Museum für Völkerkunde din Hamburg, în 2002 la Târgul de Turism de la Berlin, în 2004 a participat la un workshop și la o expoziție la Viena, iar în 2006 la un târg organizat la Strasbourg.

Modelând veșnicia

Învățând de la părinți meseria de olar, Cornel Sitar practică de o viață meșteșugul de ceramist. Din mâna sa ies vase, farfurii și căni din ceramică, realizate și pictate manual cu motivele din regiunea Băii Mari (motive avimorfe sau fitomorfe, dar și motive simple, spirale etc.). Culoarele utilizate sunt: roșu (culoarea naturală a ceramicii), albastru (obținut din cobalt) și alb.

Născut într-o zonă cu tradiție în ceramică și într-o familie de olari de renume, Cornel Sitar avea, de mic, destinul „modelat”. A deprins meșteșugul în familie, ca joacă. Apoi joaca a devenit pasiune, meserie și destin. Părinții săi, Florica și Petre Sitar, înzestrați cu multă sensibilitate și talent, au știut să întrețină viu interesul pentru păstrarea și perpetuarea ceramicii zonei respectând formele, ornamentica și cromatica specifice. Acum, Sitar transmite, cu aceeași generozitate, pasiunea și meșteșugul său. Împreună cu fratele său, Liviu, modelează o mare varietate de obiecte: farfurii, platouri, căni, străchini. Soțiile lor, Mărioara și Angela, decorează cu ajutorul degetului, cornului, pensulei, ornamente geometrice, florale, astrale sau cu semnificație semantică: șarpele, calea rădăcită, pomul vieții, pasărea sufletului. Toate vasele lui sunt smălțuite cu o cromatică armonioasă ce rezultă din

combinarea artistică a nuanțelor de alb, roșu aprins, galben, ocră, negru închis, maro deschis, și foarte mult albastru. Măiestria cu care Sitar modelează ceramica este dublată de un efort continuu de a descoperi și de a revitaliza formele, ornamentele și cromatica dintr-o serie de centre care nu mai există azi. El a reușit să reintegreze în circuitul valorilor contemporane forme și motive ale ceramicii de mult uitate. Prin măiestria, rigoarea și fantezia creatoare, personalitatea lui Sitar este inconfundabilă. Prezent la mai toate târgurile și expozițiile organizate în țară, Sitar este apreciat pentru creația sa și în special pentru păstrarea tradiției centrului de olărit Baia Mare. Multe din obiectele sale fac parte din colecții muzeale, colecții particulare, pot fi întâlnite în galerii de artă populară și, nu în ultimul rând, pe simezele unor expoziții organizate în țară și străinătate: Franța, Olanda, Austria, Statele Unite, Germania.

De-a lungul timpului a cucerit numeroase premii care vin să încununeze o activitate desfășurată cu talent și disponibilitate artistică. Amintim Marele Premiu „Cocoșul de Horezu”, Marele Premiu al Băniei Craiova și Premiul Special al Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București.

A deprins meșteșugul în familie, ca joacă. Apoi joaca a devenit pasiune, meserie și destin.

Marius PORUMB

Omul-enciclopedie

Prof. univ. dr. Marius PORUMB, membru corespondent al Academiei Române din anul 1993, este unul dintre istoricii de artă de mare prestigiu ai României, având o operă impresionantă, clădită pe parcursul a patru decenii de cercetări și muncă asiduă. O personalitate distinsă cu Ordinul Național Steaua României în grad de Cavaler, apoi Cavaler al Artelor și Literelor al Republicii Franceze, Crucea Transilvană BOR, Cetățean de Onoare al municipiilor Cluj-Napoca și Baia Mare.

După 1993, a publicat câteva lucrări esențiale: Dicționar de pictură veche românească din Transilvania (sec. XIII-XVIII), (1998); Un veac de pictură românească din Transilvania – Secolul XVIII (2003); Ștefan cel Mare și Transilvania (2004); Biserici de lemn din Maramureș (2005).

Institutul de Arheologie și Istoria Artei din Cluj-Napoca, pe care îl coordonează, organizează numeroase simpozioane naționale și internaționale, iar acordurile de colaborare și schimburile de publicații cu instituții similare din străinătate (Italia, Germania, Israel, Franța, Slovacia, Ungaria, Republica Moldova) îi conferă o amplă deschidere europeană, fiind puternic ancorat în circuitul contemporan de idei.

În plan didactic, prof. Marius PORUMB coordonează doctorate în istoria artei din anul 1990, având un număr de peste 30 doctori atestați, fiind profesor asociat la Universitatea Babeș-Bolyai. Puțini știu însă că Porumb este legat de orașul de pe Săsar. A urmat cursurile Liceului Gheorghe Șincai, a locuit în Baia Mare și a devenit cetățean de onoare a municipiului.

Prof. univ. dr. Marius PORUMB, membru corespondent al Academiei Române este unul dintre istoricii de artă de mare prestigiu ai României.

Iosif LINGVAY

Savantul care a fondat Laboratorul de cercetări în electroliza metalelor din București

Savantul Iosif Lingvay, fondatorul Laboratorului de cercetări în electroliza metalelor din București, s-a născut la Sighetu Marmăției, la 25 februarie 1949, dintr-o veche familie înnobilită în anul 1649 de către principele Rakoczi Gyorgy II.

Publicații științifice:

Autor / coautor la: 14 cărți / capitole carte; 24 articole în reviste internaționale de prestigiu (cotate ISI), 41 de articole în reviste indexate în bazele de date internaționale, 163 de lucrări în volumele (cu ISBN / ISSN) unor manifestări științifice internaționale cu comitet de selecție, 22 brevete de invenție din care 12 în aplicare/valorificare(te) etc. Publicații de popularizare a științei, a radioamatorismului - radioelectronicii: Autor / coautor pentru 2 cărți și peste 100 articole în: Sport și Tehnică, Tehnium, Almanah Tehnium, Știință și Tehnică.

Titlul științific:

Dr. Ing. - Institutul Politehnic București 1984 - Teza: "Prelucrări electrochimice în tehnologia de fabricație a dispozitivelor semiconductoare cu siliciu"

Asociații profesionale:

Membru în: IEEE, EMT, Egyptian Corrosion Society, Membru asociat de peste hotare a Academiei Maghiare de Științe, KAB.

Dr. ing. Lingvay s-a născut la 25.02.1949, la Sighetu Marmăției. Studiile generale și liceale le-a absolvit tot în „capitala” Maramureșului Istoric, devenind apoi absolvent al Institutului Politehnic București, inginer chimist, specializare: tehnologii electrochimice și protecții anticorozive - promoția 1972.

Este angajat inginer la Fabrica de Semiconductori din capitală (IPRS Băneasa) unde se ocupă de dezvoltarea diodei cu siliciu și a tiristorilor, o noutate pentru România. Lucrează apoi ca inginer proiectant principal la Uzina Piese Schimb Auto „Maramureșeana” din Sighetu Marmăției unde a pus în funcțiune atelierul de galvanizare și a specializat în domeniu o serie de ingineri.

Din anul 1985 este invitat să lucreze la Institutul de Cercetări și Proiectări în Electrotehnică unde, în anul 1991, organizează un nou laborator, cel de cercetări în electroliza metalelor. Cariera dr. ing. Iosif Lingvay a fost marcată de o serie de invenții brevetate în România și peste hotare, recompensate cu zeci de medalii.

Proiecte reprezentative derulate - experiență managerială:

EEC - DG XII, contract no. J0U2-CT92-0108 "Corrosion and scaling in geothermal systems" (Resp. Proiect - part. RO) 1994-1996

RELANSIN 489 / 2000, Dispozitiv corp-solid în construcție hibridă, destinat electroprotecției și combaterii coroziunii subterane accelerate, prin curenți de dispersie atât în c.c., cât și în c.a. (Director proiect) 2000-2002

RELANSIN 1109 / 2001,

Sistem și echipament performant destinat protecției anticorozive active a rețelilor metalice subterane (Director proiect) 2001-2004

RELANSIN 1120 / 2001, Tehnologie și echipament specific destinat creșterii mentenabilității și fiabilității cablurilor electrice subterane de medie tensiune (Director proiect) 2001-2003

INVENT 5 / 2001, Dispozitiv de protecție și decuplare electrică (Director proiect) 2001-2004

INVENT 50 / 2002, Dispozitiv de electroprotecție a structurilor metalice care funcționează în medii explosive (Director proiect) 2002-2004

RELANSIN 1646 / 2003, Anod performant pentru protecții anticorozive active (Responsabil proiect) 2003-2004

AMTRANS 6C12 / 2003, Sistem complex de electrosecuritate și protecție împotriva acțiunilor distructive prin coroziune ale curenților de dispersie vagabonzi, a structurilor de beton armat aferente metroului din București (Director proiect) 2003 -2006

AMTRANS 7C22 / 2004, Metode de combatere și prevenire a efectelor negative produse de microorganisme în special în infrastructura liniilor de metrou (Responsabil proiect) 2004 -2006

CEEX- AMCSIT Politehnica 264 / 2006, Cercetări teoretice și experimentale privind comportarea materialelor electroizolante, în scopul fundamentării studiilor de diagnoză și predicție inteligente (Responsabil proiect) 2006-2008

CEEX INFOSOC 136 / 2006, Diagnoză și predicție inteligentă și activă a construcțiilor cu structura de rezistență în mediul înconjurător complex poluat (Responsabil proiect) 2006-2008

CEEX AMTRANS X2C37 / 2006, Impactul câmpurilor electromagnetice de natură antropică asupra ecosistemelor (Responsabil proiect) 2006-2008

Medalii / distincții:

Diplomă de excelență în cercetare (M.Ed.C - 2000 și 2006), 6 medalii de aur, 5 medalii de argint și 3 medalii de bronz la diverse târguri internaționale de brevete și invenții-inovare (Brussel, London, Geneva etc.)

HABRA

legenda bisericii îngropate și a clopotelor care răsună din adâncuri

Mănăstirea Habra cu hramul "Învierea Domnului" se află pe locul numit din vechime "Habrul" în hotarul comunei Groși, dincolo de dealurile care mărginesc spre miazăzi orașul, în peisajul minunat al Țării Chioarului.

La 2 iunie 1600, "episcopul Efreim de la Habrul" semna astfel un act sinodal, la Suceava, unde venise la chemarea lui Mihai Viteazul. Domnul a unit sub sceptrul său cele trei țări române. La 3 decembrie 1604, "Mănăstirea Habra din ținutul Chioar de deasupra Băii Mari" este atestată astfel, pentru prima dată (împreună cu Mănăstirea Peri de peste Tisa, astăzi în Ucraina), într-o scrisoare a episcopului Serghie al Maramureșului, ambele aflându-se sub autoritatea sa.

Documentul exprimă îngrijorare față de nesiguranța în care se aflau bisericile și mănăstirile ortodoxe și bunurile acestora față de abuzurile săvârșite împotriva lor, multe suferind distrugerii. Faptele se datorau atât sprijinului pe care clerul românesc îl acordase lui Mihai Viteazul, cât și luptelor generate de Contrareformă.

La 1614, Mănăstirea Habra nu mai exista. Potrivit unui memoriu al preoților și nobililor români, din ținuturile Baia Mare, Chioar și Sătmăr, trimis la 15 septembrie 1614 autorităților vremii, mănăstirea 'de opt ani s-a pustiit de tot',

călugării fiind alungați de către un nobil, clădirile, dărâmate, chiar și clopotul, luat. I-au fost răpite: câmpiile, luncile, viile, heleșteiele, ogoarele, livezile, pădurile.

Cererile românilor de a se restitui proprietatea mănăstirii, spre a o reface, au rămas, se pare, fără un răspuns vreme de 400 de ani.

Contemporană cu Mănăstirea Peri – reședința vechii episcopii a Maramureșului, Mănăstirea Habra, poate ea însăși reședință arhierească, dăruită cu o avere importantă și cu vechi privilegii, a avut aceeași soartă și aceiași ctitori și binefăcători - voievozii maramureșeni din familia Dragoșștilor, nepoți ai lui Dragoș Vodă, «descălecătorul» în Moldova.

După distrugerea mănăstirii, dar refuzând să-i accepte lipsa, oamenii au creat și au păstrat, peste veacuri, legenda unei biserici îngropate împreună cu clopotul în mlaștina de sub dealul Habrul. Aici, în noaptea de Paști, «ardeau flăcări», în timp ce, din adâncuri, «clopotul vestea Învierea». Au păstrat și obiceiul pelerinajului de Sf. Paști, pe dealurile: „Habrul”, „Călugaresc” și „Galilei”.

S-a crezut multă vreme, datorită asemănării denumirii, că mănăstirea de pe "Habrul", se afla undeva în Hebron.

În anii '70 a fost identificat aici, locul vechii mănăstiri, s-a reconstituit și s-a publicat istoria ei.

La 15 aprilie 1990, de Sf. Paști, credincioșii din Groși și Ocoliș, în frunte cu preoții, au reluat pelerinajul și rugăciunile pe Habrul, după 30 de ani de interdicție. S-a hotărât și reclădirea mănăstirii. Sprijinul Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărului, reînființată în noiembrie 1990, a întâistătorului ei, PSSa Iustinian Chira, a fost hotărâtoare pentru reînființarea Mănăstirii Habra. PSSa a încredințat misiunea începerii lucrărilor de construcție, inițial a schitului, apoi a mănăstirii, pr. Protopop Ioan Colțan, parohul Groșilor.

În 1992, Primăria comunei Groși a donat terenul necesar reconstrucției mănăstirii.

La 16 februarie 1999, Patriarhia Română aproba înființarea Mănăstirii Habra, ca mănăstire de maici.

La 8 noiembrie 1999, Mănăstirii Habra i se atribuie al doilea hram, al «Sf. Arhangheli MIHAIL ȘI GAVRIL», în memoria lui Mihai Viteazul, la 400 de ani de la intrarea în Alba Iulia, ca principe al Transilvaniei.

Iar la 26 august 2001, se sfințește «Capul lui Mihai Viteazul», monument în bronz (sculptor. Ioan Marchiș), la comemorarea a 400 de ani de la martiriul voievodului român, erou al Bisericii și al Neamului său.

DE MARAMURES
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332 fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator
Dan **PÂRCĂLAB**

Director general
Ioana **LUCĂCEL**

Redactori
Mircea **CRÎȘAN**

Foto
Silviu **GHEȚIE**

IT/DTP
Ada **FONAI**

Colegă de generație cu Nadia Comăneci, Rodica Dunca a fost o valoare incontestabilă și are un palmares de invidiat. În prezent este prim-solistă a trupei de revistă a Teatrului din Baia Mare.

O poveste fulminantă, cu acrobații pe vârful muchiei de cuțit. Pe scurt, povestea unei campioane: Rodica Dunca. O „Nadie Comăneci” a Maramureșului.

Născută în Baia Mare, la 16 mai 1965, a început gimnastica cu antrenorii Elena Marinescu și Alexandru Aldea la CSM Baia Mare, iar la lotul național a fost pregătită de Marta și Bela Karoly.

Deși cariera ei în gimnastică a fost scurtă, a obținut un palmares de invidiat: Jocurile Olimpice de la Moscova (1980) – medalie de argint cu echipa României (componența: Nadia Comăneci, Rodica Dunca, Dumitrița Turner, Melita Ruhn, Emilia Eberle, Cristina Grigoraș) și locul 7 la individual compus.

Cu Nadia Comăneci

La Teatrul de revistă

1983 - CM Universitare, Canada – o medalie argint;
1982 - Campionatele Internaționale Zagreb - 2 medalii aur;
1981 - CE Spania - o medalie bronz; Campionatele Internaționale, Cluj - o medalie aur; Campionatele Internaționale, Bacău – o medalie aur și 2 bronz; Campionatele Universitare, București - o medalie aur și una argint;
1980 - JO Moscova - o medalie

argint; Turneul Campionilor, Londra - 2 medalii aur; Campionatul Național Baia Mare - o medalie aur; Campionatele Internaționale, București - o medalie aur și una argint;
1979 - CM SUA - o medalie aur; Turneu Mondial Antibes-Orleans - 3 medalii argint și 3 bronz; Campionatele Internaționale, Italia, Catania - 4 medalii aur și una bronz; Campionatele Balcanice, Ljubljana - o medalie aur și una argint; Campionatele Internaționale Tokio, Japonia – 2 medalii aur și 4 argint;

1978 - Campionatul Național Daciada - o medalie bronz; Campionatul Național Arad - o medalie aur și una argint; Campionatele Balcanice Cluj - 2 medalii aur;
1977 - Cupa României, Bacău - o medalie aur și una bronz; Campionatul Național Cluj - o medalie argint și una bronz; Campionatele Balcanice, Salonic - 3 medalii aur;
1976 - Campionatul Național de Juniori, Arad - 5 medalii argint.

PALMARES

Rodica DUNCA, *incredibila poveste a unei campioane*

Maramureșeanul care a cucerit China

Un maramureșean originar din localitatea Baia Sprie face senzație în China! Mugur Ciubăcan este considerat de cotidianul China Daily drept o voce de aur, după ce, în urmă cu un deceniu, el a reușit să se impună pe piața muzicală din Asia, cântând în dialectul mandarin, dar și în limba română.

Născut în Maramureș, Mugur a ajuns pentru prima oară în China în urmă cu 11 ani. La acel moment, tânărul avea deja înregistrate, în România, două albume. În 2001 a revenit pe pământ asiatic pentru două concerte pe care le-a susținut în orașul Jinmen, din provincia Hubei, potrivit China Daily: „Ador să fiu un ambasador cultural al țării mele” și mi-ar plăcea foarte mult să îmi duc prietenii acasă, în localitatea Baia Sprie din Maramureș, să cunoască tradițiile și să vadă lucrurile frumoase pe care le avem, cum ar fi Cimitirul Vesel din Săpânța”, a declarat maramureșeanul pentru ziarul chinez.

Pasionat de karaoke, Ciubăcan s-a aflat la un moment dat într-o sală unde doritorii își etalau calitățile vocale în fața unui public destul de numeros. Românul a fost ascultat de către directorul unui post de televiziune din China, care i-a propus să se înscrie la un concurs, 'Songs of Our Land'. Interpretând o cunoscută melodie chinezească, Mugur Ciubăcan a reușit ceea ce puțini credeau: a câștigat marele premiu, devansând peste 2.000 de competitori înscriși: “Pe atunci, doar memoram cântecele. Însă acum chineza pe care o vorbesc este mai bună decât engleza mea, iar China este o a doua patrie pentru mine”, a declarat Ciubăcan.

Un cântăreț român face furori în străinătate. Mugur Ciubăcan a câștigat inimile și admirația publicului chinez cu melodiile sale, scrie China Daily. Românul este originar din Maramureș și a emigrat în China în urmă cu 11 ani.

În arhivele transilvane, cât și în câteva documente din Ungaria, se vorbește des, în perioada ultimului deceniu al secolului XVII, despre Gligor Pinte, supranumit Viteazul din Măgoaja Maramureșului. Datele vremii arată că Pinte era și un haiduc al aerului.

Planorul lui Pinte

Haiduc, în aer și pe pământ! Haiducul Pinte a încercat să zboare în aparate construite de el însuși- *planoare* cu roți învelite în piele de cerb.

Geniul maramureșean a visat și la zbor. Celebrul Haiduc Pinte este unul dintre „părinții” aviației. Legende și poveștile despre el cuprind și o parte mai puțin cunoscută: haiducul ar fi fost pasionat de zbor. A construit el însuși aparate pe care le-a testat. Se spune că, în arhiva Primăriei Baia Sprie s-ar găsi încă plângeri ale unor localnici deranjați că aparatele ciudate ale haiducului le... calcă grâul.

Din lucrarea de doctorat a profesorului Valeriu Avram, susținută în 1999, reiese că, în arhivele transilvane, cât și în câteva documente din Ungaria, se vorbește des, în perioada ultimului deceniu al secolului XVII, despre

Gligor Pinte, supranumit Viteazul din Măgoaja Maramureșului. Datele vremii arată că Pinte era și un haiduc al aerului.

Prima atestare este cuprinsă în textul unei note din 1701, descoperită în 1934 pe o pagină liberă dintr-un Apostol românesc, păstrat în manuscris fragmentat la biserica din Bontăieni, județul Maramureș, în care se arată că: „de pe Mogoșa, Pinte au sburatu cu sburătoare, făcută de elu, până în Dănești. Elu îi învață pe pandurii său să sboare. Scris-amu io Petre Fătu în anu 1701”.

A doua atestare, păstrată în aceeași formă, s-a descoperit la Biserica Jank, din Ungaria, în 1944, pe pagina 48 a unui Evangheliar românesc:

„Pinte și cu panduri de-ai săi au sburat pe imașuri și fânițe de-ale oamenilor de la Viile Satu Mare. O sburătoare (planor - n.a.) ce au fostu araduitu de tri cai s-au opritu și pre fânița vărului meu Popanu Irimie. Toata lumea s-au miratu de frumusețea și sborurile acesto sburătoare. Ele au fostu făcute din lemn de paltinu, plop, bradu și stâjinaru. Roțile lor au fostu căptușite cu pile (piele - n. a.) de cerbu deinu codru. Io ierohomanul Genadie încă am văzut cu mirare tot ce am scrisu aicea de pomenire, astăzi în ziua de 12 luna lui cuptoru, anul 1702”.

De asemenea, versuri populare confirmă că Pinte a fost „mare minte” și că ar fi inventat un aparat de zbor.

„De pe Mogoșa, Pinte au sburatu cu sburătoare, făcută de elu, până în Dănești. Elu îi învață pe pandurii său să sboare. Scris-amu io Petre Fătu în anu 1701”.

„Mândră-i limba noastră”. Și veche, am putea completa. Graiul maramureșenilor, care face deliciul turiștilor și parte a brand-ului nostru, este unul dintre cele 5 subdialecte ale graiului dacoromân. Științific, dacă ne referim la alcătuirea limbii române, putem spune că aceasta este formată din dialectele dacoromân, istroromân, aromân și meglenoromân. Dialectul dacoromân, la rândul său, se subdivide în cinci subdialecte de bază: muntean, moldovean, bănățean, crișean și maramureșean. Trebuie făcută precizarea că subdialectul maramureșean se vorbește exclusiv în Maramureșul Istoric, în satele de pe văile Mara, Cosău, Iza și Vișeu.

Graiul maramureșean este unul dintre cele cinci subdialecte de bază ale dialectului dacoromân. Un grai care a dat multe bătaii de cap cercetătorilor și care fac parte din brand-ul Maramureșului.

Limba dacilor liberi

O primă semnalare a existenței unei unități dialectale maramureșene aparține lui Emile Picot în 1873. Gustav Weigand (1908), autorul primului atlas lingvistic român, vorbește doar de trei subdialecte (bănățean, muntean și moldovean), însă are meritul de a identifica anumite particularități pentru graiurile din Crișana și Maramureș. Emil Petroviciu, într-un studiu din 1954, emite ipoteza că aria maramureșeană ar putea reprezenta o zonă distinctă. Primul cercetător care a identificat ferm cinci graiuri ale teritoriului lexical dacoromân (printre care și pe cel maramureșean) a fost Sever Pop în 1950. Însă doar argumentele lui Romulus Tudoran (1956) și Ștefan Giosu (1963) au fost de natură să câștige adeziunea lingviștilor români. Clasificările curente, datorate lui Romulus Tudoran, Ion Coteanu și alții, recunosc un subdialect maramureșean distinct.

Cât privește graiul din Țara Codrului, acesta aparține, din punct de vedere dialectal, de Crișana (subdialectul crișean). Specialiștii îl încadrează în așa-zisul „grai someșean”.

Despre Țara Chioarului (inclusiv graiul, etnografia și folclorul regiunii), prof. Ioan Chiș Șter (1983) afirma că „aproape se confundă cu Codru”, deci am fi

îndreptățiți să socotim graiul chioarian ca făcând parte din familia graiurilor someșene. Am putea spune că mai degrabă zona este una „de tranziție” între Codru (datorită numeroaselor elemente comune de tip someșean) și Lăpuș (față de care nu există o delimitare geografică fermă).

Țara Lăpușului, în schimb, dă dovadă de „o personalitate puternică”. Din punct de vedere geografic, etnic și istoric, reprezintă zona de extremă nordică a Transilvaniei. Cu toate acestea, este mai degrabă un fel de „arie laterală” a Maramureșului Istoric, de unde a împrumutat un lexic bogat, numeroase aspecte etnografice și un repertoriu folcloric apreciabil. La toate acestea se adaugă un fapt istoric, respectiv documente ce atestă că o serie de localități lăpușene au fost întemeiate de nobili maramureșeni prin sec. al XIV-lea.

Indiferent de apartenența la un subdialect sau altul, graiurile din Lăpuș, Chioar sau Codru au împrumutat unele particularități fonetice de tip maramureșean, dată fiind apropierea geografică, precum și raporturile sociale și culturale. Abia din punct de vedere lexical putem vorbi de un relativ caracter unitar al graiurilor din cele patru regiuni, acestea înscrindându-se în aria nordică a teritoriului locuit de români.

Primul cercetător care a identificat ferm cinci graiuri ale teritoriului lexical dacoromân (printre care și pe cel maramureșean) a fost Sever Pop în 1950. Însă doar argumentele lui Romulus Tudoran (1956) și Ștefan Giosu (1963) au fost de natură să câștige adeziunea lingviștilor români.

În legătură cu începuturile și vechimea exploatărilor de sare din Maramureș au fost exprimate foarte multe opinii, unele deja în scrieri din secolul XVIII sau de la începutul secolului XIX, care sunt în majoritatea lor astăzi practic inaccesibile, ele fiind însă menționate și în lucrări mai noi. În cursul secolului XIX și la începutul secolului XX informațiile și părerile cu privire la aceste exploatare se înmulțesc. Luările de poziție recente repetă în bună măsură datele anterior comunicate, există însă și interpretări ce pun într-o nouă lumină vechile descoperiri.

Într-o notiță scrisă de F. Pošepny sunt amintite piesele de bronz descoperite la Coștiui (celturi și brățări), care sunt puse în conexiune cu exploatarea salinelor în epoca bronzului. Autorul vorbește și de salinele din epoca romană de la Turda, Dej, Ocna Mureș, Ilișua.

Într-un articol dedicat exclusiv mineritului din Maramureș, Ed. Preisig este de părere că sarea de aici, în locurile unde ea apărea la suprafață, a putut fi folosită deja în epoca neolitică” - Carol Kacso.

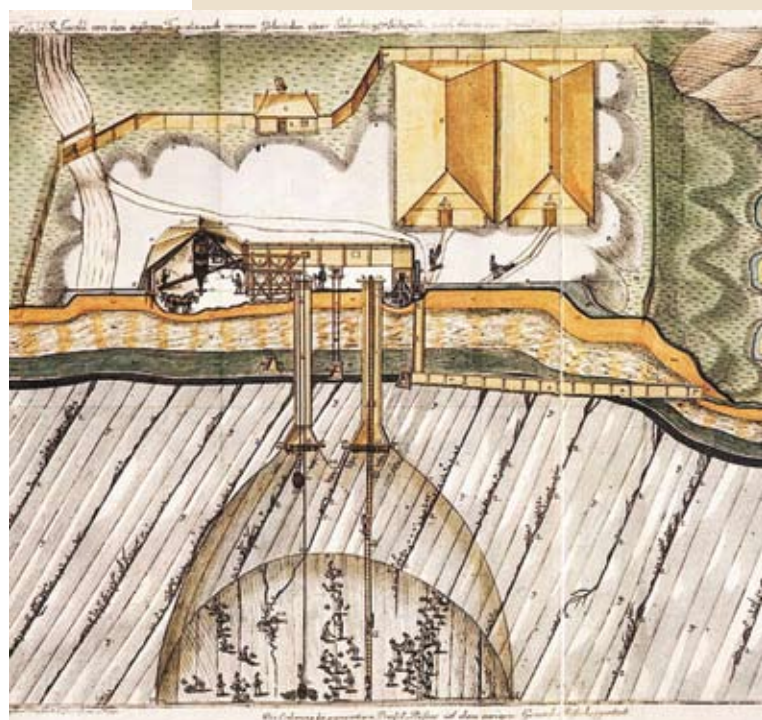
COȘTIUI - OCNA ȘUGATAG - SLATINA

(azi în Ucraina)

În jurul minei de sare, deschisă spre sfârșitul secolului 18, a luat ființă o localitate de mineri, Ocna Slatinei, care este încorporată în orașul de azi.

Triunghiul de aur al minelor de sare din Maramureș

Un triunghi în care istoria are gust de sare

Istoria Maramureșului are miros de aur și sare. Atestate dinainte de cucerirea romană, minele de sare din Maramureș au scris istorii impresionante și au bătut recorduri uluitoare. Coștiui-Ocna Șugatag-Slatina : un triunghi de aur al sării de Maramu'. Dar să le luăm pe rând.

Sarea miocenă a fost în trecut exploatată între Coștiui și Rona de Sus prin mai multe ocne. Salina, deschisă încă din secolele XIV-XV, a fost definitiv închisă în anul 1933, din cauza nerentabilității. Cu excepția ocnei Apaffi, care a funcționat între anii 1590-1766, toate vechile ocne sunt prăbușite și umplute cu apă. Ocna Apaffi, începută în anul 1580, este singura ocna de sare din Maramureș care are formă de clopot. Ulterior, au fost excavate numai mine cu profil trapezoidal. Puțul vertical al ocnei Apaffi are o intrare pe care este așezat un grilaj metalic. În perioada interbelică, ocna Apaffi era încă vizibilă. În vecinătatea ocnei Apaffi se află lacul Ferencz-Francisc, rezultat în urma surpării minei omonime.

Salina de la Coștiui, deschisă încă din secolele XIV-XV, a fost definitiv închisă în anul 1933, din cauza nerentabilității.

În anul 1896 la Ocna Șugatag erau deschise un număr de 3 ocne (active sau inactive). În anul 1950, datorită infiltrațiilor masive de apă dulce, ocnele au fost închise, pe locul lor formându-se apoi, în cursul timpului, lacuri sărate.

În anul 2003, Clubul de Speologie "Montana" din Baia Mare a inițiat cercetarea minei Apaffi de la Coștiui. Această mină se număra spre sfârșitul secolului al XIX-lea printre cele 14 deja abandonate la Coștiui. Există informații că ea a fost redeschisă în timpul celui de al doilea război mondial, exploatare neautorizată și la scară mică desfășurându-se aici chiar și după 1945. În anii '80 ai secolului al XX-lea au fost executate la galeria de acces lucrări de reparații, în vederea punerii obiectivului în circuitul turistic, abandonate însă înainte de finalizare. În prezent se păstrează, într-o stare foarte proastă de conservare, intrarea, și o parte a galeriei, o altă intrare de galerie, abia perceptibilă, despre care se presupune că aparținea aceleiași ocne Apaffi, precum și două puțuri, acestea din urmă mult mai bine conservate.

Exploatare de sare cunoscute din antichitate sunt și cele de la Ocna Șugatag. La sfârșitul secolului al XIV-lea se trece la o exploatare permanentă a sării, în cadrul unor ocne organizate prin "Cămara Regală a Sării". Din 1489 este atestată existența ocnei Paul Silvestru și a grupului de mine Ana-Iuliana și Elisabeta, care aparțineau domeniului regal. Ocne propriu-zise de sare au apărut începând cu anul 1777. Datorită dezvoltării industriei de exploatare a sării, statul habsburgic a adus la Ocna Șugatag mineri specializați, germani, polonezi, maghiari și cehi. Documente atestă funcționarea între anii 1799-1822 a ocnei Bogdan, între anii 1802-1853 a ocnei Mihai (unde sarea era mai curată), iar din anul 1921 a ocnei Dragoș. În anul 1896 la Ocna

Șugatag erau deschise un număr de 3 ocne (active sau inactive). În anul 1950, datorită infiltrațiilor masive de apă dulce, ocnele au fost închise, pe locul lor formându-se apoi, în cursul timpului, lacuri sărate.

La o aruncătură de băț de Sighetu Marmației se află localitatea Slatina, cândva parte a Maramureșului, și ea renumită pentru sarea de bună calitate scoasă din adâncurile sale. În jurul minei de sare, deschisă spre sfârșitul secolului 18, a luat ființă o localitate de mineri, Ocna Slatinei, care este încorporată în orașul de azi.

Tehnica de deschidere a minelor

Înainte de deschiderea unei noi ocne de sare în Maramureș, se făceau de obicei foraje de explorare. Dacă până la adâncimea de 36 m (18 Klafter = 18 stânjeni) nu se intercepta sarea, se renunța la proiect, din cauza adâncimii prea mari a puțurilor. Ideal era ca solul să aibă o grosime de max. 10-12 m (5-6 stânjeni). La un rezultat pozitiv al primului foraj, se executa un al doilea, la o distanță de 6 m (3 stânjeni) de primul, pentru stabilirea exactă a grosimii stratului acoperitor deasupra celui de al doilea puț. Al doilea puț se amplasa preferențial la aceeași cotă cu primul sau cu max. 4-6 m (2-3 stânjeni) diferență de nivel față de primul puț. Un puț era rezervat pentru intrarea și ieșirea minerilor din ocne (cu ajutorul unor frânghii de cânepă), iar celălalt puț pentru extragerea sării din subteran.

Puțurile se săpau cu profil pătratic, fiecare latură având 2,8 m (9 pași; 1 pas = 0,3 m) până la o adâncime de 4 m (2 stânjeni) sub contactul steril-sare, după care se lărgea treptat pe următorii 4 m (2 stânjeni), cu profil tot pătratic. Aici se făcea așa-numitul "fundament", din bârne de lemn încastrate în sare, pe care se sprijinea întregul puț. Apoi se arma puțul, de jos în sus, la început cu un amestec de argilă, pleavă și lână de oaie (pentru impermeabilizarea pereților), după care, cu bârne (grinzi) de lemn. Grosimea armăturilor era de 0,3 m (1 pas), astfel că profilul efectiv al puțului se reducea în final de la 2,8 x 2,8 m la 2,5 x 2,5 m. De la nivelul steril-sare în jos pereții se căptușeau cu piele de bivoli, care împiedeca contactul direct al apei cu pereții de sare. Apa care picura totuși în mină era captată și scoasă la suprafață. De la nivelul "fundamentului" în jos se săpa cu profil tot mai lărgit, conic, așa că după alți cca. 8 m (4 stânjeni) cele 2 puțuri alăturate se uneau. De aici, mina lua o formă conică-ogivală cu secțiunea pe cât posibil circulară (care nu se realiza practic decât rar). Mina se declara gata pentru exploatare numai după ce un agent al administrației salinei, stând pe un bulgăre de sare în mijlocul ocnei, nu mai putea atinge tavanul ocnei cu ciocanul. Din acest moment, salariul tăietorilor de sare scădea de la 4,5 creițari (4,5 Kreuzer) pentru fiecare bloc de sare, la obișnuitul tarif de 1,5 creițari. Ocna era dată atunci oficial în funcțiune, primind totodată un nume. Costurile de deschidere ale unei ocne de sare se ridicau de obicei la peste 5.000 florini (guldeni) de argint.

MUNȚII RODNEI,

raiul caprelor negre

Caprele negre (*Rupicapra rupicapra*) sunt un simbol al frumuseții și libertății, al vieții sălbatice pe crestele alpine. Capra neagră de Maramureș a făcut istorie. În 1899, la prima expoziție internațională de trofee vânătoarești de la Viena, cel mai viguros și frumos trofeu de capră neagră provenea din Maramureș, Munții Rodnei.” Mai mult, la expoziția internațională de vânatoare de la Viena (1910), trofeul de capră neagră declarat record mondial, având 35 cm lungime, provenea din Piatra Rea, Munții Rodnei.

Prezentă în stema județului, în însemnările istorice și documentele științifice, capra neagră a devenit un simbol al Maramureșului.

Capra neagră (*Rupicapra rupicapra*) este un animal care face parte din familia Bovidae, subfamilia Caprinae. Animalul are o înălțime între 110 și 130 cm, are o coadă scurtă (maximum 8 cm), având înălțimea la greabăn de 75 cm, cântărind între 30 și 50 de kg. Are un corp relativ scund, picioare musculoase cu copită despicată, un gât relativ lung, terminat cu un cap scurt prevăzut la ambele sexe cu două coarne inelate și încovoiate spre îndărăt. În spatele coarnelor se găsesc două glande care secretă în perioada de împerechere un lichid cleios cu miros neplăcut. În timpul verii, capra neagră are o culoare spălăcită brun-roșcată, partea inferioară a corpului fiind alb-gălbui, având pe spate o dungă neagră. Iarna, culoarea caprei este brun închis, brun negricios, fiind albă pe abdomen și picioare, capul fiind de culoare albă-gălbui, pe creștet având o dungă de culoare închisă.

„Țapul pornește în salturi largi. Unde-și pune piciorul pe acel perete de stâncă gol? Cum a putut să treacă într-o săritură crăpătura deschisă larg? Cum s-a putut opri deodată, din plin avânt, în buza prăpastiei, cu cele patru picioare pironite pe un loc doar cât palma? În toate mișcărilor e hotărâre, îndrăzneală, îndemânare, precizie, o minunată cumpănă a trupului întreg. Din jocul mușchilor de oțel, din ținuta semeață a capului, din suplețea trupului, care răspunde neîntârziat gândului temerar, se încheagă o mare armonie de forme și mișcări. Omul care privește, este copleșit de impresia unei perfecțiuni, care înseamnă adevărată frumusețe...” (Pop Ionel, Homei V., Mamifere din România, vol. 2, Editura Științifică, București, 1973, pg. 44-66)